

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Bc. Tereza Martínková

**Komparace sitcomů Roseanne a Helena
s přihlédnutím k teoriím o sociálních třídách
a životním stylu**

Bakalářská práce

Praha 2014

Autor práce: **Bc. Tereza Martínková**

Vedoucí práce: **Mgr. Iva Baslarová, Ph.D.**

Rok obhajoby: 2014

Bibliografický záznam

MARTÍNKOVÁ, Tereza. *Komparace sitkomů Roseanne a Helena s přihlédnutím k teoriím o sociálních třídách a životním stylu*. Praha, 2018. 47 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Iva Baslarová, Ph.D.

Abstrakt

Bakalářská práce *Komparace sitkomů Roseanne a Helena s přihlédnutím k teoriím o sociálních třídách a životním stylu* se zabývá, jak je z názvu patrné, porovnáním dvou sitkomů. Práce se zaměřuje na veškeré aspekty sitkomů. Počínaje názvem a konče popisem postav, prostředí a děje. Snahou je odpovědět na otázku, zda se tyto dva sitkomy od sebe liší, či nikoliv, a pokud ano, jakým způsobem. Spolu s tímto je zde rozebírána sociální stratifikace rodin prezentovaných v sitkomu. Je tak učiněno především na základě Bourdieuho teorie o čtyřech druzích kapitálu. V neposlední řadě je zde upozorněno na souvislost životního stylu a příslušnosti k určité sociální třídě. Výzkumná část vychází z kvalitativního výzkumu, respektive z obsahové analýzy s kvalitativním přístupem. Výzkum je založen na sledování několika epizod zmíněných sitkomů. Následná analýza, komparace, vychází z podrobných poznámek pořízených při sledování epizod. V práci se také nachází vymezení pojmu sitkom spolu se stručným přehledem unikátních sitkomů z produkce Spojených států amerických a z Velké Británie. A také přehled všech sitkomů a seriálů, které za ně lze považovat, v České republice.

Abstract

The bachelor thesis Comparison sitcoms Roseanne and Helena deals with, as the title implies, comparison of two sitcoms. The work focuses on all aspects of sitcoms. Starting with a name and ending with the description of characters, environments and storylines. The aim of the thesis is to answer the question whether these two sitcoms differ, or not. If so, how? Furthermore, the social stratification of families presented in the sitcom is analyzed. This analysis is based on Bourdieu's theory of four forms of capital. Moreover, further attention is paid to the connection of lifestyle and membership of a particular social class. The research is based on qualitative research, respectively, from the content analysis with qualitative approach. The research is based on the observation of several episodes of the mentioned sitcoms. Subsequent analysis, comparison is based on the detailed notes taken from the observation and episode-watching. The thesis also defines the term sitcom itself, yet it provides a brief overview of the unique sitcoms produced by the United States and Great Britain. Additionally, it includes all Czech sitcoms and soap operas that can also be considered.

Klíčová slova

sitkom, Helena, Roseanne, komparace, sociální třídy, životní styl

Keywords

sitcom, Helena, Roseanne, comparison, social class, lifestyle

Rozsah práce: 79 072 znaků

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval/a samostatně a použil/a jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 16.5.2014

Bc. Tereza Martínková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala paní Mgr. Ivě Baslarové PhD. za vedení mé práce, a také za trpělivost a ochotu. Dále bych chtěla poděkovat svému příteli, rodině a kamarádce Kačce, bez jejichž podpory, pomoci a pochopení bych práci nedokončila. Děkuji!

Obsah

ÚVOD.....	2
1. TEORETICKÁ ČÁST	3
1.1 SOCIÁLNÍ TŘÍDY	3
1.2 ŽIVOTNÍ STYL.....	5
1.3 SITKOM	6
2. HISTORIE SITKOMŮ V USA, VB A ČR.....	9
2.1 PŘEHLED UNIKÁTNÍCH SITKOMŮ V USA A VB.....	9
2.2 SITKOMY V ČESKÉ REPUBLICE	13
3. METODOLOGIE	16
4. SITKOMY ROSEANNE A HELENA	18
4.1 ROSEANNE	18
4.2 HELENA	19
5. ROSEANNE VS. HELENA	21
5.1 TOTOŽNÉ PRVKY	21
5.2 ROZDÍLY	22
5.3 KOMPARACE JEDNOTLIVÝCH EPIZOD	23
5.3.1 <i>1x01 Life and Stuff vs. 1x01 Perný den.....</i>	24
5.3.2 <i>1x02 We're in the money vs. 1x02 Jsme v balíku.....</i>	24
5.3.3 <i>1x03 D-I-V-O-R-C-E (ROZVOD) vs. 1x09 Rozvod</i>	25
5.3.4 <i>1x05 Radio days vs. 1x06 Hvězdy v éteru.....</i>	26
5.3.5 <i>1x06 Lovers Lanes vs. 1x07 Zápas</i>	27
5.3.6 <i>1x07 The memory game vs. 1x08 Po letech.....</i>	28
5.3.7 <i>1x08 Here's to Good Friends vs. 1x05 Kalamita</i>	28
5.3.8 <i>1x10 Saturday (Sobota) vs. 1x04 Sázka.....</i>	30
5.3.9 <i>1x12 The Monday Thru Friday Show vs. 1x10 Libánky</i>	31
6. OBRAZ SOCIÁLNÍ TŘÍDY A S NÍM SPOJENÉHO ŽIVOTNÍHO STYLU V SITKOMECH ROSEANNE A HELENA.....	33
ZÁVĚR	36
SUMMARY	37
POUŽITÁ LITERATURA.....	38
SEZNAM PŘÍLOH.....	40
PŘÍLOHY	40

Úvod

Nejprve bych ráda upozornila na fakt, že téma mé práce se oproti tezí velmi liší. Je to z důvodu neúspěšného obhájení bakalářské práce s původním námětem. Bylo mi doporučeno téma pozměnit a práci přepsat. Změnila jsem také vedoucího práce. Namísto pana PhDr. Milana Krumla se vedoucí mé práce stala paní Mgr. Iva Baslarová, PhD. Po několika konzultacích s vyučujícími a pracovníky naší katedry jsme dospěli k závěru. Který zněl, že pokud bude téma mé upravené práce alespoň částečně podobné tomu původnímu, tuto podmínku jsem splnila, hlavní náplní obou prací se týkají situací, mohu přiložit původní teze. Což činím.

Tématem mé práce je komparace dvou situací. Americké Roseanne a české Heleny, která vznikla podle prvně uvedeného. Zajímalo mne, zda se tyto dva situace od sebe liší, či nikoliv, a pokud ano, jakým způsobem. Při porovnávání jsem se zaměřila na veškeré aspekty situací. Počínaje názvem a konče popisem postav, prostředí a děje. V neposlední řadě jsem si také všímala sociální stratifikace rodin a jejich životního stylu. Práci jsem rozdělila do několika kapitol. V první části práce se věnuji teoretickému zázemí mé práce. Respektive popisují pojem sociální třída a životní styl a některé sociologické teorie, které se s nimi pojí. Dále se zde zabývám definicí situace a jeho základními atributy. Další kapitolu věnuji stručnému přehledu unikátních situací ve Spojených státech amerických a Velké Británii. Ve stejné kapitole předkládám souhrn tvorby situačních komedií, a seriálů, které za ně lze považovat, v České republice. V následující kapitole se zabývám metodologickou stránkou práce – zvolení kvalitativní výzkumné metody, obsahové analýze, výběru a analyzování vzorků. Dvě předposlední kapitoly práce jsou věnovány obecnému popisu situací Roseanne a Helena a představení jejich shodných a odlišných prvků. V poslední části práce prezentuji relevantní zjištění ve vztahu k literatuře.

1. Teoretická část

Při porovnávání vybraných sitkomů se zaměřuji nejen na jejich rozdílné a totožné prvky, ale také si všímám, v jakém prostředí rodiny žijí a zda jsou nějak „ovlivněny“ příslušností k některé ze sociálních tříd a jestli jejich životní styl „odpovídá“ dané třídě. Proto v následující kapitole rozebírám nejen pojem sitkom, ale také sociální třídy a životní styl.

1.1 Sociální třídy

J. Šafr si ve své práci pokládá otázku, zda třídy vůbec existují a jaké jsou povahy? Dle J. Šafra je jedním ze způsobů jak získat odpověď, zkoumat jak se liší chování a postoje zástupců jednotlivých tříd. Respektive tím, že se zaměříme na společné a odlišné vlastnosti, zvyky, postoje, chování apod. aktérů tříd. Jinými slovy, když se zaměříme na vnitřní homogenitu a vnější heterogenitu. Pokud chceme sociální třídy vymezit, můžeme tak učinit za pomoci dvou analytických přístupů. Jedním z nich je přístup deduktivní, kde je „(...) třída dána apriori na základě předem daného klasifikačního schématu. Na základě apriorní teorie rozdělíme profese do tříd, a teprve v dalším kroku mezi nimi sledujeme rozdíly (...) Druhý induktivní postup (...). Sleduje, jak nerovnosti ve zdrojích či životní styl sám o sobě utváří skupiny, které za předpokladu, že splňují určité podmínky (např. nízké relativní distance, homogenita). Lze považovat za sociální třídy.“ (Šafr, 2008, str. 17)

Pokud někdo v běžném životě použije při konverzaci pojem sociální třída, pravděpodobně se většině lidí jako první vybaví Marxovo pojetí třídní společnosti, kde je rozčlenění závislé především na ekonomickém kapitálu.¹ „Zatímco v ekonomickém pojetí je třída formulována skrze materiální zájmy, tedy zhruba ve smyslu otázky „kdo dostává kolik a jak?“, tak koncepty třídy jako sdílené žité zkušenosti hledají odpověď na otázku „kdo dělá co a proč?“ (Šafr, 2008, str. 16) Já se ve své práci přikloním právě spíše k těm teoriím, ve kterých nehraje prim ekonomický kapitál. Sociologický klasik „Weber definuje statusy² (...) jako pozice vymezené nikoliv objektivně na základě ekonomického postavení na pracovním či jiném trhu (sociální třída), ale subjektivně v hodnocení druhých, především na základě prestiže. Jde tedy o produkt interakce, který

1 Buržoazie versus proletariát.

2 Které v jeho pojetí lze považovat za totéž jako třídy.

je rovněž svázaný s různými životními styly. „Statusovou pozicí označujeme typická... pozitivní nebo negativní privilegia daná sociálním ohodnocením založeným na a) životním způsobu, b) formálním typu výchovy a vzdělání, které vede k osvojení si odpovídajících forem života, c) prestiže dané původem nebo povoláním““ (Šafr, 2008, str. 16)

Dalším autorem zastávající kulturalistická východiska je Pierre Bourdieu. Pro jeho „(...) konstrukci tříd jsou důležitá především tři kritéria: objem kapitálu (objem ekonomického, kulturního a sociálního kapitálu, jímž daná třída disponuje), struktura kapitálu (poměr a vztah různých druhů kapitálu) a sociální životní dráha (zda se určitá třída nebo třídní frakce nachází v setrvalém postavení, vzestupu či sestupu).“ (Šubrt, Balon, 2010, str. 178) Bourdieu rozlišuje celkem čtyři základní druhy kapitálu, ekonomický, kulturní, sociální a symbolický. Přičemž ekonomickým kapitálem, který představuje různé formy materiálního bohatství, se příliš nezabývá. Kulturní kapitál dále rozlišuje na kulturní kapitál v objektivním stavu (knihy, obrazy, technické přístroje atd.), kulturní kapitál v inkorporovaném stavu (veškeré vědomosti a znalosti, které lze nabýt vzděláváním) a v neposlední řadě kulturní kapitál a jeho institucionalizace (většinou ve formě diplomů a vysvědčení, jakožto oficiální potvrzení o dosažení určitého vzdělání). Dalším typem kapitálu je sociální kapitál, který je založen na využívání sítí, které jsou založeny na vzájemném uznávání nebo známosti. Poslední možný druh kapitálu nazývá Bourdieu symbolickým, který považuje za působení cti a prestiže. Bourdieu však při stratifikaci společnosti operuje ještě s pojmy habitus a sociální pole. Habitus není v jeho dílech zcela přesně definován, lze ho považovat za zevnějšek, image, způsob vystupování a zvláštnosti osobního stylu chování. Což je dle něj určeno příslušností k určité skupině či třídě. Bourdieu propojuje pojem habitus se schématy lidského vnímání, myšlení, jednání a s dispozicemi k takovému chování. Habitus se utváří především během socializace a stává se pak jakousi „druhou přirozeností“. Habitus není vrozený, ale je společensky a historicky podmíněn a utvářen. Každý jedinec je dle Bourdieuho společensky předurčen a toto předurčení se projevuje v jeho současném i budoucím chování. S habitem se pojí další z Bourdieuho stěžejních pojmů, a sice sociální pole. Sociální pole je strukturovaným rámcem, ve kterém se realizuje praxe utvářená habitem. Oproti habitu, který na jedince působí „vnitřními“ tlaky, nalezneme u sociálního pole tlak vnější, způsobovaný strukturálními vztahy uvnitř něj. Sociální pole si můžeme také představit jako jakési herní pole, kde platí určitá

pravidla herních praktik, která způsobují již zmíněné tlaky na jedince. Nejsou to však jediné presy spojené se sociálními poli. Další vyplývají z nedostatků zdrojů, které mají aktéři k dispozici. Zdroji jsou míněny různé druhy kapitálu, které jsem zmínila již výše. (Šubrt, Balon, 2010, str. 172-180)

S rozčleňováním společnosti úzce souvisí koncept symbolických hranic. Symbolické hranice jsou v podstatě výsledkem používání symbolických zdrojů, které vedou k vytváření a stabilizování institucionalizovaných rozdílů mezi skupinami. Každý den během celého života používáme symbolická označování věcí, situací i lidí, které vedou k označování odlišností, nebo naopak k definování toho, co je stejné. Symbolické hranice nám také dávají odpověď na to, kdo jsme „my“ a kdo jsou „oni“. (Šafr, 2008, str. 21-22) Jsou to „*zhmotněné formy sociálních rozdílů, které se projevují v nerovném přístupu a distribuci zdrojů i příležitostí.*“ (tamtéž, str. 22)

Mnoho společného mají taky sociální třídy a životní styl, více o tomto „propojení“ je řečeno v následující podkapitole.

1.2 Životní styl

Nejobecnější definice životního stylu je taková, že „životní styl je způsob, jakým lidé žijí - tedy jak bydlí, stravují se, vzdělávají se, chovají se v různých situacích, baví se, pracují, spotřebovávají, vzájemně komunikují, jednají, rozhodují se, cestují, vyznávají a dodržují určité hodnoty, starají se o děti, pěstují potraviny, vyrábějí atd.“ (Dufková, 2008, str. 52) Životní styl je tedy velmi širokou kategorií, do které spadá mnoho aspektů života. „*Životní styly, spotřebitelské preference, kulturní orientace a vkus se od sebe pozvolna vzdalují v závislosti na sociálním postavení a původu nositelů. Pro lidi patřící do stejné vrstvy sociální třídy se stává charakteristický podobný způsob života a zároveň struktura životních stylů se usazuje v prostoru sociálních pozic.*“ (Šafr, 2008, str. 13) Příslušnost k určité sociální třídě, sociálnímu prostoru a sociálnímu původu ovlivňuje životní styl jedinců. „*Základ životního stylu představují v habitu uložené systémy preferencí, principů vidění a třídění, které vytvářejí to, co Bourdieu označuje výrazem vkus(...)*“ (Šubrt, Balon, 2010, str. 180), „*(...) Proto mohou být ke každé sociální pozici přiřazeny typické praktiky a objekty*

symbolického způsobu života: preferované potraviny, hudba, automobily, literatura, bydlení, druhy sportu atd.“ (tamtéž 179-180)

Při zkoumání životního stylu je důležité si položit otázku, co je vlastně zkoumáno. V centru zájmu jsou důležité činnosti a vztahy, které jsou provázeny praktikami charakteristickými pro určitý subjekt v jeho každodennosti. (Dufková, 2008, str. 55)³ Subjektem může být individuum, skupina, ale také společnost. Všichni mohou být nositelem určitého životního stylu. U všech subjektů záleží i na rysech, které ovlivňují jejich životní styl, jsou jimi věk, pohlaví, vzdělání, profese, zdravotní stav, rodinný stav atd. Při zkoumání životního stylu je dobré zachovat komplexnost. Toto zachování celistvého pohledu na věc je poněkud komplikované, a proto při sociologických výzkumech jsou v hledáčku jednotlivé jevy, které jsou následně spojovány s jinými, a přes ně se snažíme pochopit fenomén samotný. (Dufková, 2008, str. 52-53)

1.3 Sitkom

Jelikož se tato práce ve velké míře zabývá sitkomy, je třeba si tento žánr definovat. Nejprve uvedu tři pohledy na to, co sitkom vlastně je. Následně se pokusím popsat jeho základní prvky, které jsou pro něj typické.

V teatrologickém slovníku je pojem fraška rovnocenný situační komedii. „(...) *situační komedie* (angl. *situation comedy*, franc. *comédie de situation*, něm. *Situationkomödie*), je žánr komedie, jehož klíčovým momentem je komická situace a důležitým prvkem náhoda. Čistou formu situační komedie najdeme už u starořímského autora Tita Maccia Plauta ve hře *Menaechmové*, jejíž děj je založen na záměně totožnosti postav.“ (Zdeňková, 2004, str. 100) Dalším autorem, který jej definuje, je R. Stafford. Považuje sitkom za spojení prostředí a skupiny osob, u kterých lze předpokládat komické situace, jenž jsou obvykle předkládány v epizodách o délce 25 až 30 minut. Jednotlivé situace zůstávají otevřené do budoucna, aby na ně mohli autoři dále navazovat. (Stafford, 2004, str. 1) Oproti předchozím formulacím je následující

3 Charakteristické praktiky jsou ty, které jsou opakované, typické, nikoli ojedinělé či náhodné. Každodennost též eliminuje ojedinělost a výjimečnost, ale v tomto případě ne svátečnost. (tamtéž, str. 55)

jistým způsobem více vyhraněná. J. Bignell ve svém díle uvádí, že sitkom je kombinací čtyř faktorů. Jsou jimi fikce, slovní humor, fyzická komičnost a natáčení před živým publikem. (Bignell, 2008, str. 124) S prostředními body, troufnu si říct, se setkáváme vždy. O prvním a posledním to však neplatí. Například sitkom *Fowlty Towers* byl natočen podle reálné předlohy, nejedná se tedy o čistou fikci. A také ne všechny sitkomy se natáčejí před živým publikem. Ze zahraničních byl například dopředu natáčen *M*A*S*H* a *I Love Lucy*, z českých se dokonce doposud nenatáčelo před živým publikem nikdy.

Jedním z neodmyslitelných prvků sitkomu je jeho komediálnost. Jak se říká: „O humor zde jde až v první řadě!“ Již samotný název napovídá této skutečnosti. Slovo *sitcom*, pocházející z angličtiny, je složeninou anglického výrazu *situation comedy*, což samo o sobě říká, že se jedná o komediální žánr. S tímto faktem je často spojovaný smích, který se snaží u diváků sitkom vyvolat a někdy je také jeho součástí⁴. Lze však smích nějak definovat? Stejně jako mnoho dalších „pojmu“, ano lze. Brett Mills jej definuje jako fyzický úkon, který je, většinou při reakci na vtipný podnět, doprovázen zvukem hlasivek. (Mills, 2005, str. 13) Tato definice však nezahrnuje všechny „druhy“ smíchu. V životě se pravděpodobně každý z nás setkal se smíchem, který nebyl doprovázen žádným zvukovým efektem, nýbrž se dotyčný smál natolik, že nebyl schopný vydat ani hlásku, nebo dokonce doslova brečel smíchy. K docílení jakéhokoli smíchu i úsměvu je zapotřebí humoru. Podle významného francouzského teoretika komiky a filozofa H. Bergsona musí být humor vždy zakomponován do prostředí společnosti a musí mít společenský význam (Bergson, 1993, str. 17). Tato myšlenka odpovídá konceptu sitkomů, kde je humor vytvářen za pomoci dialogů, které jsou pro tento žánr stěžejní. Vtipné konverzace vznikají při řešení nastalých situací (Slunčík, 2010, str. 9), které se ve velké míře týkají všedních problémů právě s odkazem na danou společnost.

Jelikož vtipné situace se utvářejí na základě jednotlivých momentů, odráží se to i v povaze děje a charakterech postav. Příběh, který je rozváděn napříč několika sériemi, se mění jen pozvolna a takovým způsobem, aby umožnil autorům tvořit stále nové „zápletky“. Nejedná se však o žádné drastické změny. Kdyby tomu tak bylo, mohlo by

4 Smích se objevuje v epizodách dvěma způsoby. Jedním je záznam reálného smíchu diváků v hledišti a druhým nahrávka pouštěná ve chvílích, kdy si tvůrci myslí, že se jedná o vtipnou situaci.

to diváka odradit.⁵ Stejně tak tomu je i u postav, které mají přesně dané povahové vlastnosti a rysy, které umožňují co nejpestřejší „repertoár“ nastalých událostí. Proto se mnohdy můžeme setkat se směsicí nedokonalých lidí s odlišným věkem, sociálním zázemím, znalostmi a názory. Daná typizace postav se také nijak zvlášť nemění, diváci musí mít pocit, že je dobře znají. Velký zvrát ohledně charakterů by následně mohl dopadnout stejně jako změna děje. Kromě hlavních postav, které se „vyvíjejí“ jen pozvolna a je jich většinou okolo šesti, můžeme také vidět takzvané epizodní postavy, které se vyskytují v jednom či několika málo dílech. Často jsou ztvárňovány slavnými osobnostmi z hudebního a hereckého prostředí.⁶ Další možnou postavou objevující se v sitkomu, je takzvaná „running star“. Jedná se o herce, který se objevuje napříč několika epizodami, ovšem v různých rolích.⁷ Prostor, ve kterém se děj odehrává, by také mělo být divákům dobře známé a nemělo by se jich střídat mnoho. Nejčastěji se jedná o pracovní prostředí, kancelář, nemocnice, škola a také o podniky, ve kterých lidé tráví svůj volný čas, bary, kluby, kavárny apod. Stejně jako existují epizodní role, existují i takzvaná epizodní místa, která můžeme vidět jen v několika málo dílech.

5 Příkladem, kdy právě markantní zlom v ději dokonce zapříčinil úplný konec sitkomu, jsou čeští Nováci. Původně se jednalo o chudší rodinu, diváci „ustáli“ i kompletní přeobsazení herců, ale velká výhra v loterii a kompletní změna stylu života, to na ně byl již příliš.

6 V Přátelích jsme v roli epizodní postavy mohli vidět například Brada Pitta či Bruce Willise, v Comebacku poté například Karla Gottta.

7 Příkladem „runnig star“ je například herec Jakub Žáček, kterého jsme mohli vidět v Comebacku jako poslíčka, majitele hotelu atd...

2. Historie sitkomů v USA, VB a ČR

V této části práce nastíním několik sitkomů ze Spojených států amerických a z Velké Británie. Jednotlivé tituly jsou vybrány díky unikátnostem v různých ohledech svého žánru, které do té doby neměl obdoby. Následně shrnu produkci situačních komedií a seriálů, které za ně lze s přimhouřením oka také považovat, v České republice.

2.1 Přehled unikátních sitkomů v USA a VB

Ve Spojených státech amerických byl jedním z vůbec prvních sitkomů *I Love Lucy*. Původně se jednalo o oblíbený rozhlasový pořad, který byl upraven pro vysílání v televizi.⁸ První epizoda byla odvysílána v roce 1951 a poslední o devět let později, tedy v roce 1960. Děj tohoto sitkomu se stal předlohou pro mnoho po něm následujících. Hlavními postavami jsou manželé Ricky a Lucy, kteří řeší radosti a strasti běžného života (neuspokojivý byt, soužití s rodiči, nedostatek financí, nenaplněné sny apod.) Díky snaze vypořádat se s obyčejnými problémy každodenního života a tím, jak to bylo prezentováno, nabývá divák dojmu, že se může dostat do stejné situace a příběh mu je tím bližší. *I Love Lucy* je výjimečný z několika hledisek. Nejenže se jednalo o „první“⁹ sitkom vůbec, ale byly zde také prezentovány typizované charaktery postav, které našli své uplatnění ještě v mnoha dalších titulech. Objevila se zde energická, aktivní žena, která však tají svůj věk, barvu vlasů a je poněkud neopatrná v zacházení s financemi. Samozřejmě je také vzornou hospodyňkou a matkou.¹⁰ Opakem je pasivní muž, který sedí na gauči a sleduje televizi. Další prim tohoto sitkomu je spjat s natáčením na tři kamery místo jedné, což výrazně zlepšilo kvalitu obrazu. (Landay, 2010) Lucy se stala vzorem pro mnoho žen, v oblékání i názorech. Dodnes se konají setkání, kde se ženy inspirované Lucy scházejí.

O pár let později (1965- 1970) započala televizní stanice NBC s vysíláním *I Dream of Jeannie*. Hlavní hrdinou zde je astronaut Tony Nelson, který jednoho dne nalezne v poušti záhadnou lahev. Po jejím otevření zjistí, že ji už přes 2000 let obývá

8 *I Love Lucy* byla vysílána na stanici CBS.

9 Dalším sitkolem, který se začal vysílat v roce 1951, byli Honeymooners. Oba tyto sitkomy se často označují za první.

10 Vzornou matkou se stane poté, co se manželskému páru ve druhé sérii narodí syn.

krásná džinka jménem Jeannie. Jeannie plní Tonymu všechna jeho přání, ale ne vždy úspěšně. Nechtěně nepovedená přání způsobují hlavním hrdinům nemalé trable, které se následně snaží napravit. (Official sites: I Dream of Jeannie) *I Dream of Jeannie* je unikátní kvůli „obsazení“ jedné z hlavních postav nadpřirozenou bytostí. Situace a problémy, které nastávají během epizod, jsou sice z každodenního života, ale jsou způsobovány nadpřirozenými schopnostmi.

Výše uvedené sitcomy u nás nejsou příliš populární, ale M*A*S*H se i v naší republice těší velké oblibě. Byl natočen v jedenáctiletém období (1972 – 1983) dle stejnojmenného románu R. Hookera a dříve než se dočkal seriálové podoby od CBS, byl zfilmován.¹¹ Děj je zasazen do období Korejské „policejní akce“¹² (25. 2. 1950 – 27. 7. 1953). Kromě již zmíněného románu byly některé epizody inspirovány skutečnými příběhy veteránů působících v Korei.¹³ „M*A*S*H pojednával o lidech stojících nad krví a vnitřnostmi druhých, o lidech, kterým se přičilo být ve válce“. (Gershman, 1995, str. 21) Svými kontroverzními tématy donutil jako první diváky k pláči i k smíchu. V této situační komedii se poprvé skloubila dvě tehdy velmi oblíbená prostředí, a sice lékařské a válečné. Dohromady vytvořily jedinečné téma, v němž se prolínal humor s vážnými a hlubokými myšlenkami. Průlomový a jedinečný byl M*A*S*H právě kvůli velké míře kontroverze¹⁴ a využívání exteriérů. Seriál je považován za velmi autentický. Jediné, co veteráni z Korei autorům vytýkali, bylo přehnané pití alkoholu, který byl ve skutečnosti velmi obtížně k sehnání, velká hojnost vtipů, lehkomyšlnosti a v neposlední řadě „romantické“ zážitky mezi zúčastněnými. (Gershman, 1995, str. 21 – 34)

V 80. letech 20. století byl v USA velice oblíbený seriál „Cosby show“, který ukazoval americkou bohatou rodinu, která řeší s humorem své všední problémy. Televizní stanice FOX se chtěla od ostatních odlišit a proto přišla se sitcomem, jehož

11 Oproti románu a filmovému scénáři, byl ten seriálový pozměněn. Například MUDr. Benjamin Franklin Pierce, zvaný Hawkey, byl původně ženatý a ne svobodný svůdník jako v sitcomu.

12 V běžném hovoru lidé mluví o válce v Korei či o Korejské válce, oficiálně se však jednalo „pouze“ o policejní akci

13 Tyto příběhy získávali autoři scénářů různými způsoby. Většinou se jednalo o dopisy zaslané poštou, o rozhovory s veterány, a dokonce i osobní setkání s celou jednotkou MASH.

14 „Nebylo chvíle, aby nám kvůli něčemu nevolali. (...) Gene a já jsme bojovali (...) za právo zabývat se odvážnějšími a hlubšími tématy, včetně důsledků násilí, cizoložství, duševních poruch, impotence, homosexuality, transvestitismu a rasově smíšeného manželství. Většina bitev s byrokracií armády na obrazovce měla paralelu v našich bitvách ve společnosti,!“ (Gershman, 1995, str. 29)

děj byl pravým opakem toho v *Cosby* show. Tímto sitkomem byl *Maried... with Children* (1987- 1997), jehož středem je také rodina. Je však velmi chudá, její členové se navzájem mezi sebou nemají moc rádi a jejich život je ve všech směrech poněkud tristní. Hlavními tématy celého sitkomu jsou věčné prohry, (ne)úspěchy postav, lačnost po penězích, lenost a sex. Doposud v žádném sitkomu nebyla rodina vykreslena z takto negativního úhlu s až pasivním přístupem k životu. *Maried... with Children* byl vytvořen pro rodiny, jejichž členové přijdou domů z práce, pohádají se s partnerem nebo dětmi, sednou si před televizi, kde právě běží tento sitkom. A právě díky němu si mohou říct, že na tom nejsou tak špatně, že může být ještě hůře. *Maried... with Children* byl také vůbec prvním sitkomem, který se vysílal v hlavním vysílacím čase. (Official sites for „Zenaty se zavazky“)

Předposlední americká situační komedie, kterou ve svém přehledu uvedu, je u nás velmi populární. A jsou to *Friends/Přátelé* od tvůrců z NBC, kteří byli vysíláni od roku 1994 po dobu deseti let. Sitkom pojednává o šestici přátel¹⁵, kteří řeší nastalé situace ohledně milostných a mezilidských vztahů, práce, peněz, bytů, sexu apod. *Přátelé* nejsou ojedinělí svým dějem nebo charakterem postav. Prvenství a unikátnost zde tkví v ovlivňování mnoha lidí v mnoha sférách života. Seriálem byla „zasažena“ oblast módy (oblečení, účesy), ale i komunikačního sdělení v takové míře, že se to zdá být neuvěřitelné.¹⁶ *Central Perk*, v seriálu oblíbená kavárna *Přátel*, se rozšířila do třiceti dvou zemí díky vzniku jejích franšíz.¹⁷ Legendární se také stala úvodní znělka¹⁸, která se po dlouho dobu držela na předních příčkách hudebních hitparád.

Posledním z výjimečných amerických sitkomů je *Taková moderní rodina*, tedy *Modern Family*¹⁹. Jak název napovídá, děj se odehrává okolo jedné velké „moderní“ rodiny, která se skládá ze tří menších. Jedna z nich je tvořena otcem rodiny, který žije s o mnoho let mladší Kolumbičkou a jejím synem. Druhá část rodiny se skládá

15 Tři ženy: Rachel, Monica a Phoebe a tři muži: Joe, Rosse a Chandler

16 Legendárním je například účes Rachel z první série, stejný chtělo mít nespočet žen po celém světě. Oblečení, které nosily postavy v seriálu, určovalo módní trendy. A ohledně komunikace, seriálové hlášky a především Joeho: „Tak jak to jde?!“ se staly světově proslulými.

17 Frančiza je zvláštní distribuční smlouvou, jejímž prostřednictvím jsou výrobky nebo služby určitého výrobce distribuovány na úrovni maloobchodu pod stejnou ochrannou známkou a stejnou firmou, ale nezávislými podnikateli. Tímto způsobem může výrobce proniknout snáze na nové trhy, protože kooperující podniky své tržní prostředí znají a mohou se v něm lépe pohybovat. Výrobce tak uspoří nemalé náklady spojené s proniknutím na neznámý trh. (sagit.cz)

18 Píseň se jmenuje *I'll be there for you* a jejími interprety jsou členové kapely *The Rembrandts*.

19 Sitkom se stále natáčí, k 2. 4. 2014 bylo natočeno 115 epizod.

z manželského páru, který přistupuje k výchově svých tří dětí v pubertálním věku velmi liberálně až benevolentně. Poslední členové rodiny jsou dva homosexuální partneři, kteří vychovávají Vietnamskou adoptovanou dceru. (Modern Family, 2012) Modern family²⁰ jako první sitcom nastiňuje problémy rodin, které se „nově“ formují v 21. století a je na ně stále nahlíženo jako na něco nevšedního, nenormálního, někdy až nemorálního.

Nyní přistoupím k popisu několika situačních komedií s unikátními prvky z Velké Británie. Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let spatřil světlo světa sitcom Steptoe and Son od BBC1. Poprvé byli hlavními hrdiny dva muži, otec a syn. Jedná se o příslušníky pracující třídy, ošuntělé muže, kteří se živí sbíráním „pokladů“, které jiní již vyhodili. Herci používají velmi zemitý jazyk a také hodně klejí, tedy v takové míře, v jaké jim to bylo povoleno BBC. (Steptoe and Son, www.bbc.co.uk) Steptoe and Son klade důraz na mezigenerační konflikty, které byly příznačné pro šedesátá léta. Syn, žijící i ve středním věku stále se svým otcem, se snaží od něj odloučit, ale všechny jeho pokusy o osamocení končí nezdarem.

Dalším dílem BBC1 je *The Dad's Army*. Tato televizní stanice pravděpodobně slavila velký úspěch se Steptoe and Son, a proto zvolila do svého programu další situační komedii. Hlavní role zde ztvárňuje sedm mužů²¹ zastupující různé věkové kategorie, kteří slouží v místní domobraně. *The Dad's Army* poukázala na důležitý a opomíjený aspekt domobrany během druhé světové války. Síla a jedinečnost tohoto sitcomu spočívá v hereckém obsazení. Byl omezen dialog a herci dokázali pouhými pohledy či svráštěním obočí říct tolik, co by v jiném sitcomu nebylo řečeno ani během deseti minut. (The Dad's Army: Appreciation society)

Sesterský kanál BBC1, BBC2 nemohl zaostávat a přišel se zcela unikátním projektem. *Fawlty Towers*, sitcom ze sedmdesátých let, byl natočen dle skutečných zážitků jednoho z autorů. Inspiroval se charakterem skutečných lidí z jednoho hotelu, který navštívil při práci na jiném díle. (Berman, 2011, str. 17-19)

20 Modern Family se těší velkému úspěchu, od roku 2009 můžeme sledovat stále nové díly z produkce ABC.

21 Stejně jako u Steptoe and Son, jsou zde samí muži.

Na přelomu 20. a 21. století započala BBC One vysílat situační komedii *Absolutely Fabulous*, ve které hrají hlavní roli dvě ženy ve středním věku. Dvě padesátileté dámy posedlé módou a snahou zůstat štíhlé ve velké míře pijí, užívají drogy a vůbec největší strach mají ze svého stárnutí, které se snaží všemožně oddálit. Právě na základě těchto vlastností vznikají vtipné situace. V takové míře, v jaké je zde ukazováno nesmíření se stárnutím, doposud nemělo obdoby. (Absolutely Fabulous. In: British Comedy Guide, 2013)

A zcela na konec zde máme také zástupce produkce jiné televize než BBC. Jedná se o *The IT Crowd* z dílny Channel 4. Sitkom *The IT Crowd* je zaměřen na počítačové oddělení jedné fiktivní firmy a na jeho tři zaměstnance. Dva z nich jsou opravdoví IT odborníci, jejich nadřízená nikoli. Oproti svým podřízeným se však umí „pohybovat“ ve společnosti. S vývojem počítačů a jejich prosazování v profesním i osobním životě byla pouze otázka času, kdy se tvůrci tohoto tématu ujmou.²² (*The IT Crowd*. In: British Comedy Guide, 2013) *The IT Crowd* nejenže je prvním sitkodem, zabývající se IT problematikou, ale také se jedná o první úspěšný sitkom se zaměřením na jednu profesní specializaci částečně propojenou s příběhy všedního života.

2.2 Sitkomy v České republice

Oproti Spojeným státům americkým a Velké Británii nemá situační komedie u nás v republice příliš rozsáhlou historii a děl není mnoho. Musím však konstatovat, že v posledních několika letech se na obrazovkách našich televizních stanic můžeme setkat s více tituly, než tomu bylo v minulosti.²³

Prvním „sitkodem“ natočeným v České republice byla *Taková normální rodinka*. Označení sitkom jsem ohraničila uvozovkami z toho důvodu, že v roce 1971, kdy seriál vznikal, nebyl u nás pojem sitkom či situační komedie znám. Ovšem pokud chceme najít v české tvorbě počátek sitkomu, zcela jistě musíme upřít náš pohled právě na *Takovou normální rodinku*, přestože nesplňuje veškeré aspekty sitkomu.²⁴ Natočeno

22 Sitkom byl vysílán mezi lety 2006 a 2013.

23 Já sama tuto skutečnost považuji za reakci českých autorů na stále vzrůstající zájem mladých lidí (a nejen jich) o zahraniční sitkomy a také za jejich snahu přilákat diváky k tuzemským dílům stejného žánru.

24 Především jsou jednotlivé epizody nezvykle dlouhé.

bylo celkem pouze 8 dílů, jejichž průměrná délka byla 55 minut. Co však má tento seriál společného se sitcomy je to, že je zde také prvotní humor a děj je až na druhém místě. Vtipné scény se točí okolo čtyř generací jedné rodiny, která společně žije v jednom domě. Přestože se seriál u diváků těšil velké oblibě, tvůrci se rozhodli natáčení ukončit. Bylo to z důvodu politického tlaku na budoucí vývoj jednotlivých postav. (Moc, 2009, str. 235 – 236) Oproti Takové normální rodince byl projekt Nováci již oficiálním pokusem o první český sitcom, tohoto úkolu se zhostila televize Nova. Celkem byly během let 1995-1996 natočeny dvě řady, které dohromady čítaly 72 dílů. Prvotní nápad byl dobrý. Autoři se inspirovali zahraniční tvorbou, do známého prostředí zakomponovat cizí prvek. V tomto případě byl „nežádoucím“ prvkem černošský student sociologie. Hlavními postavami byli členové rodiny Nováků, otec, matka, dcera a syn a již zmíněný student sociologie. Zajímavé je, že v druhé řadě seriálu se kompletně změnilo obsazení herců v hlavních rolích. Nováci ovšem úspěch neslavili, vtipy byly křečovitě a herecké výkony špatné. Úplný konec Nováci zaznamenali tehdy, když ve druhé sérii rodina vyhrála v loterii. Sledovanost klesla ještě níže a první český sitcom musel být pro neúspěch stažen z vysílání. „Jak trefně poznamenal po letech jeden ze scénáristů Ondřej Neff: „*Neuměli jsme to napsat, herci to neuměli zahrát a režiséři to neuměli natočit. Zřejmě moc nových věcí najednou.*““ (Moc, 2009, str. 148-149) Další počín televize Nova, Hospodu, lze považovat za úspěšný český sitcom (1996-1997). Délkou jednoho dílu, okolo třiceti minut, stálostí postav a prostředím splňuje základní premisy pro to, abychom ho označovali jako sitcom. Scénárista Jiří Drejnar si vybral sobě a i většině Čechů dobře známé a blízké prostředí, hospodu. Seriál byl vysílán na soukromé televizi Nova. (Moc, 2009, str. 73) Všechny díly se odehrávají v jednom lokále, kde se pravidelně schází šest štamgastů. Debaty, situace a humor, který z nich vychází, se týká běžných hospodských témat, které se mohou stát téměř každému. V roce 1999 se Nova pokusila o nové dílo s názvem Policajti z předměstí, ve kterém byli bráni na paškál muži a ženy zákona. Bohužel se jednalo, stejně jako u Nováků, o fiasko. O rok později se o vytvoření situační komedie (Pra pra pra) pokusil František Ringo Čech, jenž měl v úmyslu vtipně ztvárnit dějiny našeho národa. Nápad to byl dobrý, ale opět se jednalo o velký neúspěch a Pra pra pra bylo téměř zapomenuto. Ve stejném roce (2000) se do tvorby situačních komedií zapojila i veřejnoprávní televize ČT1 se seriálem Duch český. Jeho koncepcí bylo divákům vtipně nastínit drobné i větší problémy v práci i v soukromém životě zaměstnanců redakce. Jedná se o další nepovedený pokus o sitcom, na který se zapomnělo, a možná je to i dobře. Seriál nebyl

vtipný, byl takový, řekněme, křečovitý, a to i přes skvělého režiséra a na naše poměry hvězdné obsazení. „Tehdejší ředitel ČT Jiří Balvín dokonce vzkázal prostřednictvím tisku koncesionářům, že se takového prohřešku už nedopustí.“ To mluví samo za sebe. (Moc, 2009, str. 57-58) Zadavatelem původního sitkomu Comeback byla opět televizní stanice Nova a byl natáčen v tříletém období, od roku 2008 do roku 2011. Celkem byly realizovány 2 série čítající 51 epizod. Důvody ke smíchu vznikají na základě vytvoření absurdních situací za pomoci hlavních postav, kterých je sedm. Bratři Pacovští, Tomáš vlastníci obchod s hudbou a Ozzák milující pivo a tvrdou muziku, dále dcera Tomáše Iva, jejich sousedka Simona s dětmi Lexou a Sašou a v neposlední řadě pravá ruka Tomáše, Marcelka. (comeback.nova.cz) Dle mého názoru patří Comeback k doposud nejlepší sitkomové tvorbě u nás. A to i přesto, že bývalý ředitel televize Nova, Jan Vávra, jej považuje za poněkud upocený a méně úspěšný, než byli Nováci. (J. Vávra, 2013, str. 28) Základka, pojednávající o základní škole a jejich kantorech, je počinem televize Prima z roku 2012. Přes pozitivní ohlas kritiků se dočkala negativních reakcí od diváků. Opětovný pokus televize Nova o tvorbu sitkomu spatříme v Heleně (2012-2013).²⁵ Panmáma (2013) je dalším „Nováckým“ dílem, ve kterém hlavní ženskou roli ztvárňuje mužský herec. Ani Panmáma nezaznamenal kladný ohlas u publika. V letošním roce (k 6. 4. 2014) jsme se na obrazovkách dočkali již tří nových sitkomů od České televize. Jedním z nich je velmi povedená Čtvrtá hvězda, jejíž děj se odehrává v jednom tříhvězdičkovém hotelu a majitelka se zaměstnanci se snaží o čtvrtou. Dalším je nepříliš povedená česká verze britkomu Kancl, Marta a Věra. A v neposlední řadě Mazalové, kteří se vysílají na ČT:D. Pravděpodobně se jedná spíše o dětský sitkom, vystupují zde strašidla, která škodí rodině, jež se jim nastěhovala na jejich hrad. Můžeme jen doufat, že postupem času se naše sitkomové „umění“ srovná s tím americkým a britským, nebo se mu alespoň přiblíží.

25 Více v kapitole 4.2 Helena.

3. Metodologie

Vzhledem k náplni mé práce, komparace dvou sitcomů, jsem se z počátku rozhodovala, zda zvolit kvantitativní či kvalitativní metody výzkumu. Každá z těchto metod vychází z jiné premisy o poznání světa. Kvantitativní metodika pochází z druhé poloviny 19. století, kdy se započal rozvíjet pozitivismus, který se snažil odtrhnout od subjektivních poznatků a ustanovit vědu na základě faktů získaných systematickým sběrem dat. Tato data a výsledky z nich dosažené by měly být replikovatelné i jinými výzkumníky. Kvantitativní metody (16-18) „ (...) jsou představovány různými typy dotazníkových šetření (včetně telefonických dotazníkových šetření, šetření s využitím počítače) a psychologických experimentů.“ (Trampota, 2010, str. 16) Při zkoumání mediálních sdělení je kvantitativní metodika zastoupena především kvantitativní obsahovou analýzou. (Trampota, 2010, str. 16-17) Za druhou zmíněnou metodiku, kvalitativní, lze, dle autorů Strauss a Corbinové, považovat jakýkoli výzkum, který není založen na statistických postupech. (Strauss, Corbinová, 1999, str. 10) „Mezi kvalitativní metody sběru dat patří např. Ohniskové skupiny, zúčastněné pozorování, hloubkové rozhovory. (...) Charakteristickým prvkem těchto metod je, že nejsou standardizované, jako je tomu u kvantitativních metod. (...) vycházejí z interpretativního paradigmatu, mezi jehož teze patří mj. Přesvědčení, že realita je ve své podstatě symbolická a že je výsledkem sociální konstrukce jedinců“ (Trampota, 2010, 18-19) Vztah zkoumaného a výzkumníka je pokaždé jedinečný. Výhodou této metodiky je výzkumníkova možnost, zkoumat daný případ do takové hloubky, do jaké je třeba. A také je zde prostor pro flexibilitu v případě objevení se nenadálých situací během výzkumu. Nevýhodou však může být možnost zkoumání pouze malého vzorku, případů. Za další negativa lze považovat subjektivitu a reliabilitu²⁶ výzkumu. Subjektivita je však u tohoto typu výzkumu zcela přiznaná a naopak je jeho zastánci odsuzována objektivita. (Trampota, 2010, 18-19) Nakonec jsem se rozhodla pro komparaci na základě analýzy obsahu, ovšem v kvalitativním slova smyslu.

Obsahová analýza lze rozdělit na dva hlavní metodické přístupy. Jedním z nich je hermeneutická textová a obrazová analýza, druhým poté kvantitativní obsahová analýza. Rozdíly mezi těmito přístupy tkví především ve stupni strukturovanosti a otevřenosti postupu. Kvantitativní obsahová analýza je strukturovaným a selektivním

²⁶ Spolehlivost.

procesem, jejíž výsledky lze snadno ověřit. Při hermeneutické analýze se výzkumníci snaží o odhalení skryté hlubší struktury u jednotlivých případů. Celkově je pro tuto metodu typický „*velmi důkladný rozbor jednotlivých mediálních obsahů*“ a poměrně velká míra otevřenosti. Z uvedených vlastností analýzy vyplývají její klady i zápory. Velkým kladem je, že můžeme obsah analyzovat z mnoha různých aspektů. Naopak nevýhodou je omezený počet případů, textů, které můžeme zkoumat zároveň. Pro větší množství, je tato metoda nevhodná. Další negativum se skrývá v silné subjektivitě. „*Výsledek výzkumu je spjatý s osobou, která výzkum provádí. Poznávací proces mohou ostatní prověřit jen velmi podmíněně. Různí odborníci se mohou dobrat velmi rozdílných výsledků.*“ (Scherer, 2004, str. 29)

Většina metodologických příruček se zabývá především kvantitativní obsahovou analýzou a jen velmi málo z nich hermeneutickou. Byla jsem tedy nucena částečně improvizovat, což u kvalitativních metod není zcela neobvyklé. Při své analýze obsahu sitcomů jsem si nejprve zvolila vzorek, který budu zkoumat. Při vybírání vzorku pro mou analýzu jsem zvolila takzvaný účelový vzorek. Účelový vzorek je vědomě vybrán díky jeho určitým specifickým vlastnostem s vědomím, že se nejedná o reprezentativní vzorek. Nejedná se nám o zobecnění, ale pouze o popis daných případů. (Trampota, 2010, str. 29) Po několika změnách jsem nakonec dospěla k závěru, že pro mé účely bude zcela dostačující podrobně analyzovat devět korespondujících dílů z první série obou sitcomů. Zvolila jsem je z několika důvodů. Jedním z nich bylo, že Roseanne čítá na 222 epizod, což je neuvěřitelně velké množství. Oproti tomu Helena má doposud pouze 42 dílů. Je tedy zřejmé, že nebylo ani možné porovnat veškeré epizody. Dalším důvodem byla již zmíněná shoda mezi díly. U mnoha epizod Heleny se mi nepodařilo najít odpovídající díl Roseanne. Což vede k poslednímu a neméně důležitému důvodu, kterým je dostupnost sitcomů, legální²⁷. Vybrané epizody jsem několikrát shlédla a vedla jsem si o nich podrobné zápisky, ze kterých jsem následně vycházela při komparaci, kterou uvádím ve své práci. Lze říci, že mě zajímalo prakticky vše, od dějové linie, přes postavy, vybavení domácnosti až po životní styl.

27 U Heleny problém nebyl, díly jsou přístupné na voyo.cz. Jedná se o stránky televize Nova, kde si diváci za poplatek mohou pustit odvysílané pořady. U Roseanne to bylo poněkud komplikovanější. Měla jsem však štěstí, že se jedná o matčin oblíbený sitcom, první sérii měla na VHS nosiči.

4. Sitkomy Roseanne a Helena

V této kapitole podrobněji popíšu jednotlivé sitkomy. Poskytnu zde informace ohledně let, kdy byly natáčeny, jména postav i herců, prostředí kde žijí a základní linii příběhu.

4.1 Roseanne

Roseanne je americký sitcom, který byl natáčen a vysílána televizní stanicí ABC mezi lety 1988 a 1997. Za tuto dobu bylo vyprodukováno devět sérií sitcomu čítající dohromady 222 dílů. (imdb. com) Jedna epizoda je dlouhá přibližně 24 minut a v každé můžeme nalézt zakomponovaný smích z řad publika. Na začátku každé epizody nalezneme úvodní znělku a téměř minutový záběr na rodinu sedící u kuchyňského stolu, u kterého si povídají a smějí se. Tato úvodní scéna je zakončena pusou mezi manželi a následný smích Roseanne²⁸. Děj sitcomu *Roseanne* se odehrává v jednom malém městě, Lansford, okolo rodiny Connerových²⁹, jež se potýká především s velmi omezeným rozpočtem. Rodina Connerových se skládá z matky jménem Roseanne (Roseanne Barr), která dala název i celému seriálu, dále z otce Dana (John Goodman) a tří dětí, Becky (Alicia Goranson), Darlene (Sara Gilbert) a D. J. (Michael Fishman). Poslední členkou rodiny je sestra Roseanne, Jackie (Laurie Metcalf). Roseanne je žena poněkud korpulentnější postavy ve středním věku, pracující v továrně na plasty, která po příchodu ze svého zaměstnání nastupuje ještě na druhou směnu v domácnosti. Musí se starat nejen o své děti, ale i o svého manžela a sestru. Dan je vysoký muž silnější postavy. Pracuje v oboru stavitelství a chvílemi se potýká s nezaměstnaností. Jeho velkým koníčkem je stavba lodi a pivo. Nejstarší dcerou je čtrnáctiletá Becky, jež je třídní premiantkou, miluje módu a zápasí s problémy, které skýtá období puberty. Prostřední dcera Darlene je jedenáctiletá fanynka sportů, převážně basketbalu a fotbalu. Její prospěch ve škole není ani zdaleka tak dobrý jako její starší sestry. Také se jí nevyhýbají problémy kázeňského typu. Miláčkem rodiny je benjamínek D.J., jehož přesný věk není v seriálu řečen, odhaduji ho však na pět až sedm let. D. J. je vzhledem ke svému věku pěkné kvítko, má v oblibě malovat po všem, co mu přijde pod ruku a také velmi rád žaluje na své dvě sestry. Jak jsem již zmínila, poslední členkou rodiny je sestra Roseanne, Jackie. Pracují spolu v továrně. Jackie je volnomyšlenkářský typ ženy,

²⁸ Jméno hlavní ženské postavy.

jež hledá toho pravého. Je velmi častým hostem u Connerových, chodí k nim na večere a také si vyprat. Vtipné situace se týkají řešení problémů, které nastávají v rodině a práci každý den. Connerovi řeší nedostatek financí, zlobivé děti, problémy v manželství a jiné všední situace, které však řeší s humorem.

4.2 Helena

Helena patří mezi novější tvorbu z produkce televize Nova. *Helena* však není původní tvorbou televize Nova. Jedná se o sitkom natočený podle amerického sitkomu *Roseanne*. Počátek *Heleny* datujeme do roku 2012, od té doby bylo vyprodukováno 42 epizod. Poslední z nich jsme mohli na obrazovkách spatřit 17. 6. 2013. Zatím není zcela jasné, zda se v budoucnu dočkáme dalších dílů. Ale v magazínu televize Nova vydaném na počest jejího dvacetiletého působení na trhu, bylo uvedeno, že se čtvrté série dočkáme již brzy. (Magazín NOVA, 2014, str. 41) Jedna epizoda je dlouhá přibližně 26 minut, a i zde můžeme v každém dílu nalézt zakomponovaný smích. Na začátku každé epizody je krátká scéna z daného dílu, která je následně vystřídána úvodní znělkou a záběry na hlavní postavy seriálu s jejich jmény a také se jmény herců, kteří je ztvárňují. Děj *Heleny* se odehrává v malém městečku, Hořice, okolo rodiny Musilových³⁰, která se potýká s velmi omezeným rodinným rozpočtem. Členy rodiny Musilových jsou matka Helena (Sandra Pogodová), podle které se sitkom jmenuje, otec Dan (Leoš Noha) a jejich tři děti, Lucie (Martina Kavanová), Tereza (Kristýna Belzová) a Marek (Jan Maršál³¹). Poslední z hlavních postav je sestra Heleny Klára (Martha Issová³²). Helena je žena ve středních letech, která pracuje na dvě směny. Jednu si odpracuje ve svém zaměstnání v továrně a druhá ji začíná při příchodu domů. Musí se starat nejen o své tři děti, ale i o manžela a svou mladší sestru. Dan je muž průměrné výšky, jenž pracuje ve stavitelství a ne vždy má zaměstnání. Mezi jeho koníčky patří oprava skútru Pepíka a také má velmi rád pivo. Čtrnáctiletá Lucie, nejstarší dcera, má vynikající prospěch ve škole a má velmi ráda módu. Také zápolí s nástrahami pubertálního věku, první lásky, dospívání... Prostředním dítětem je jedenáctiletá Tereza, která miluje sport, především fotbal a floorbal. Její prospěch ve škole není nejlepší, spíše naopak. Nejmladším členem rodiny je raubíř Marek. Velmi rád maluje a nejen po papíře. Jeho další zálibou je žalování na své sestry. Posledním členem rodiny je

29 Vzhled členů rodiny viz Příloha č. 1.

30 Vzhled členů rodiny viz Příloha č.2.

31 Jan Maršál hrál roli Marka Musila ve 13. dílech, následně byl vystřídán Filipem Antoniem.

32 Role Kláry byla také přeobsazena, a sice po 14 dílech vystřídala Marthu Issovou Petra Hřebíčková.

Helenina mladší sestra Klára Brázdová. Obě sestry pracují ve stejné továrně. Klára je svobodná, žije volným způsobem života a snaží se najít ideálního partnera, což se jí příliš nedaří. Klára velmi často navštěvuje rodinu své sestry. Je častým hostem při večerech, a jelikož nemá pračku, chodí si k ní i vyprat. Komické scény jsou „tvořeny“ na základě trablů, se kterými se rodina potýká. Jsou to problémy, které se váží na nedostatek financí, zlobivé děti, problémy v práci i mezi manželi.

5. Roseanne vs. Helena

V této části mé práce shrnu výsledky mé analýzy, respektive popíšu rozdíly a shody mezi sitkomy *Roseanne* a *Helena*. Nejprve uvedu aspekty, které jsou pro oba seriály stejné. Následně se pokusím shrnout obecné odlišnosti. V poslední části této kapitoly bych ráda krátce porovнала jednotlivé analyzované epizody, a to především proto, že se domnívám, že tak bude nejlépe patrné, jak se liší, či nikoliv, jejich děj a jak i malé detaily mohou pozměnit námět.

5.1 Totožné prvky

Jelikož je *Helena* natáčena podle vzoru *Roseanne*, je zřejmé, že totožných prvků nalezneme poměrně velké množství. Prvním příkladem je název sitcomů podle hlavních ženských rolí. Velmi podobné jsou také stopáže, u *Roseanne* se délka jedné epizody pohybuje okolo 24 minut, u *Heleny* je tomu pouze o dvě minuty déle. V obou případech také zaznamenáme přidaný smích v epizodách. Respektive u *Roseanne* se jedná o reálný smích pocházející od diváků sedících v publiku, u *Heleny* jde o nahraný smích, který tvůrci přidali na místa, kde si mysleli, že to bude vhodné. Schéma rodiny je též stejné. V obou případech se jedná o rodinu patřící do pracující třídy společnosti, která má finanční problémy. Členy rodiny jsou rodiče, matka a otec, dvě dcery a syn. K rodině neodmyslitelně patří i mladší sestra hlavní hrdinky. Charaktery postav jsou také totožné, v některých případech si jsou postavy podobné i vzezřením. Obě matky jsou pracovité a bez jejich vůdčí ruky by se domácnost brzy ocitla v dezolátním stavu. Dan, manžel, ztvárňuje v obou případech spíše čtvrté dítě, o které je třeba se starat. Také je často bez zaměstnání, což rodinnou situaci neulehčuje. Jeho přístup k výchově je benevolentnější a povoluje dětem i věci, které jim matka zakáže. Například pokud hlídá děti Dan, tak se mohou déle koukat na televizi, odložit své povinnosti a mohou jít i později spát. Nejstarší dcera je v českém i americkém podání blond'atá puberťačka s výborným prospěchem. Prostřední dcera je fanynkou sportů a ráda pomáhá otci při stavbě lodi / opravě skútru. Nejmladší syn je opět v obou případech vykreslen stejně a i typologie postav je velmi podobná. Prostředí, ve kterém rodina žije, je také téměř totožné. Rodinný dům s garáží a prádelnou není ani velký, ani malý. Celkově scény z domácnosti, garáže i továrny jsou velmi podobné.

5.2 Rozdíly

Přestože je *Helena* natáčena podle *Roseanne* najdeme mezi těmito sitcomy poměrně mnoho rozdílů. Na základě výzkumu, který jsem provedla, jsem zjistila tyto odlišnosti mezi seriály. Důležitý faktor, který ve velké míře dává prostor ke vzniku rozdílů mezi nimi, se týká let, kdy byly vysílány. *Roseanne* mohli diváci prvně vidět na televizních obrazovkách v roce 1988 a poslední díl o devět let později, tedy v roce 1997. *Helena* byla vysílána již v 21. století, mezi lety 2012 a 2013. Mezi prvními díly uplynulo dvacet čtyři let a mezi posledními šestnáct. Je zřejmé, že za tak dlouho dobu muselo dojít k mnohým změnám, především k technologickým. A opravdu tomu tak bylo. Technologický pokrok můžeme spatřit v odlišných telefonech v domácnosti. V *Roseanne* je pevná linka pověšena na zdi a mezi sluchátkem a aparátem je dlouhá šňůra. V *Heleně* je domácí linka již bezdrátová a jsou zde používány i mobilní telefony. *Helena* také ve své práci na rozdíl od *Roseanne* využívá počítač a děti v „novější verzi“ vlastní například discmana. Dalším aspektem je geografická vzdálenost míst a s tím spojené některé kulturní odlišnosti.³³ K tomu se vážou i některé úpravy vtipných situací pro tuzemské diváky.

Rodinný dům je přibližně stejně velký a má i podobně rozvržený interiér. V čem však vidím velký rozdíl, je vybavení. Samozřejmě pokud opomenou „vývoj“ v zařizování domácnosti. Mám dojem, jelikož rodina je tvůrci zařazena do pracovní třídy, že u rodiny Musilových to tak rozhodně nevypadá. Ze své vlastní zkušenosti vím, že u rodin, které mají velké finanční problémy apod., rozhodně nenajdeme kompletně nový nábytek, přestože ve stylu „každý pes, jiná ves“. Oproti *Roseanne* mi tedy připadá vybavení domu, vzhledem k sociálnímu postavení rodiny, neadekvátní. Pracovní prostředí hlavních hrdinek, se také liší, a sice velikostí. V americkém seriálu se jedná o velkou fabriku, ve které se pár kolegyně kamarádí a sedávají spolu o pauze u jednoho stolu. V českém podání jde o mnohem menší podnik, kde ženy, které se kamarádí a sedávají spolu, jsou jediné zaměstnankyně. A nalezneme zde ještě jednu odlišnost, a sice že *Helena* zastává vyšší pozici oproti ostatním ženám, *Roseanne* však nikoli.

Co se týče vzezření postav, je nejmarkantnější rozdíl v postavách hlavních hrdinek. *Roseanne* je menšího vzrůstu a silnější postavy. *Helena* je oproti tomu hubená

s průměrnou až nadprůměrnou výškou. Tomu museli tvůrci přizpůsobit i některé „vtipy“.³⁴ Rozdíl v postavách můžeme spatřit také u rolí otců. „Americký“ Dan je vysoký statný muž s pár kily navíc, „český“ Dan je střední výšky s průměrnou váhou. Herecké obsazení dětských rolí je typově velmi podobné. Jediný rozdíl je v řeči benjamínka rodiny, v *Roseanne* šišlá. Ovšem Jackie a Klára si opět nejsou vůbec podobné. Jackie je hubená vysoká blondýna a Klára je menší průměrné postavy. Tedy dokud Kláru hrála Martha Issová, v pozdějších dílech jí nahradila Petra Hřebíčková, což už je vysoká hubená blondýna a je tedy Jackie mnohem víc podobná. Vedlejší role kamarádek a kamarádů zde rozebírat nebudu. Pouze uvedu, že ve většině případů si herci podobní nejsou ani zdaleka.

Při sledování jsem si také všimla, že postavy z *Roseanne* velice rády žvýkají, a to velmi výrazně, s otevřenou pusou. V *Heleně* je zase více naznačován sexuální život manželského páru, respektive je na něj upozorňováno různými narážkami či odchody páru s jasnými úmysly.

5.3 Komparace jednotlivých epizod

Nyní přistoupím k popisu jednotlivých epizod a pokusím se stručně uvést jejich děj³⁵. Následně přiblížím dle mého názoru největší rozdíly³⁶ a odkazy na specifický životní styl příslušný k jejich sociální třídě.

Zajímavé je, že ne vždy odpovídá číslování jednotlivých dílů. Tím mám na mysli, že u Heleny nejsou řazeny díly ve stejném pořadí jako u *Roseanne*. Jelikož jsem si této skutečnosti vědoma, budu vždy porovnávat odpovídající epizody. V názvech podkapitol nejprve uvádím číslo a název dílu *Roseanne* a na druhém místě to samé ohledně sitkomu *Helena*.

33 Například v jedné epizodě má prostřední dcera napsat referát. V *Roseanne* se týká ženy, která ušila americkou vlajku, v *Heleně* má napsat práci o Babičce od Boženy Němcové.

34 Příklad uvádím v kapitole Komparace jednotlivých epizod.

35 Hlavní dějová linka je pro oba sitkomy stejná.

36 Nebudu však uvádět znovu ty, které jsem popsala v kapitole Rozdíly.

5.3.1 1x01 Life and Stuff vs. 1x01 Perný den

První díl první série pojednává o každodenním shonu. Rodinu poprvé spatříme při snídani v kuchyni, těsně před tím než se děti odeberou do školy a matka do práce. Otec je nezaměstnaný. Nejstarší dcera telefonuje s kamarádkou. Druhá sdělí rodičům, že se mají ten den odpoledne dostavit do školy, že má kázeňský prohrěšek. Matka odvětlí, že dnes nemůže, že jí pravděpodobně nepustí dříve z práce. Poprosí svého manžela, zda do školy nemůže zajít on, řekne však, že ne. Do tak již nabitého programu se přidá skutečnost, že se nejstarší dceři rozbije nedávno koupená taška do školy a je nutné ji reklamovat. Další scéna se odehrává na pracovišti, Roseanne/ Helena se baví s kolegyněmi o tom, kolik toho musí zařídit. Dále již uvidíme prostředí školy a rozhovor učitelky s matkou. Kázeňský problém se týká štěkání při hodině, při napomenutí toho Darlene/Tereza nechala, ale kantorka se domnívá, že problém je hlubší a má kořeny v rodině. Matka se tomu zasměje a dále to neřeší. Po návratu domů pouze řekne dceři, ať nešťeká, starší dceři přinese vyměněnou tašku, ovšem v jiné barvě, což se jí nelíbí. Díl je zakončen hádkou rodičů, kvůli nezaměstnanosti manžela, jejich hádku však přeruší fakt, že si prostřední dcera „uřízla“ prst, ve skutečnosti se jedná pouze o malé říznutí.

Odlišnosti v tomto díle spatřuji především v druhu tašky, která se rozbila nejstarší dceři, což je dáno i dnešní a dřívější módou. V Roseanne má Becky obyčejný batoh a Lucie v Heleně tašku přes rameno. Rozdílná je i pointa vtipné situace, když učitelka pobídne matku ve škole, ať se posadí. U Roseanne je vtip založen na její korpulentní postavě. Má si sednout na židli, která je připevněna k psací desce, ale je patrné, že se do ní nemůže vejít. Sedne si proto na desku. Helena si oproti tomu má sednout na klasickou školní židli v kabinetu, což mi přijde, že již není tak vtipné.

5.3.2 1x02 We're in the money vs. 1x02 Jsme v balíku

Druhý díl první série začíná opět ránem v kuchyni a v garáži. V kuchyni se odehraje souboj o domácí telefon a Dan zjistí, že mu chybí v baterce baterky, řeší, kdo mu je sebral. Přijde se na to, že to má na svědomí prostřední dcera. Další zápletky započnou telefonátem bývalého šéfa Danovi, který po chvíli vyústí v nečekaně nabytý obnos peněz, ze kterého mají všichni radost. Každé z dětí chce něco koupit, nejdříve jim to rodiče přislíbí, záhy si však uvědomí, že musejí nejdříve zaplatit účty. Sednou si tedy

ke stolu, a když zaplatí všechny účty, u kterých mají poslední upomínku, ještě jim něco málo zbude. Manželka však účty platit nechce, raději by si koupila drahou voňavku, kterou si přeje již dlouhou dobu. Dan by si zas rád koupil doplněk na svou loď/skútr. Ale jelikož jsou rozumní, rozhodnou se zaplatit účty. Druhý den však jde Roseanne/Helena do parfumerie a parfém si koupí. Dan si svou vytouženou věc také koupí. Navzájem to ještě nevědí. Nejprve je prozrazena voňavka a následně i druhá věc. Z počátku si to navzájem vyčítají, ale nakonec se usmíří a masírují si nohy.

Zde nalezneme pouze několik rozdílů. Velkou roli zde poprvé hraje Danův koníček. V americkém sitkomu staví loď a jeho touhou je koupit lodní zvon. V českém Dan opravuje skútr a přeje si zakoupit klakson. Dle mého názoru je to dáno kulturně. Přeci jen, u nás není příliš běžné stavět si loď, ale „fichtla“ si zvelebují mnoho lidí. Vtipnost této epizody je vytvořena právě na základě třídní příslušnosti rodin a jejich finančních problémů.

5.3.3 1x03 D-I-V-O-R-C-E (ROZVOD) vs. 1x09 Rozvod

Třetí, a devátý, díl začíná rozhovorem rodičů o romantické večeři. Roseanne/Helena vysloví nahlas své přání, kterým je zajít si na romantickou večeři do luxusní restaurace. Dan odvětlí, že si to bohužel nemohou dovolat z finančních důvodů. Jeho žena ho však překvapí, když mu předloží slevový kupon do nedaleké restaurace. V den, kdy se má uskutečnit romantická večeře, přijde Dan velmi unavený z práce a snaží se, aby nikam nešli. Jeho pokusy se nesetkají s úspěchem. Hlídaní dětí během nepřítomnosti rodičů přislíbila jejich teta. Ta má ale zpoždění, proto se nejstarší dcera dožaduje možnosti pohlídat své mladší sourozence, její přání se nakonec splní. Musí však slíbit, že budou dodržovat určitá pravidla, nikomu neotvírat, nehrát si s ohněm a se sirkami, pokud by někdo volal, tak mu neříkat, že rodiče nejsou doma apod. Manželé odcházejí tedy na večeři do luxusního podniku, kde začne kolotoč událostí. Nevědí, jak se v takové situaci chovat. Jsou hluční a neomalení, především Dan. V restauraci potkají starou známou, která jim oznámí novinu, že se rozvedla a je teď neuvěřitelně šťastná. Její rozvod proběhl na základě neshody s jejím manželem ohledně jejího dalšího vzdělávání. Tuto myšlenku jí vnukla právě Roseanne/Helena, když jí tvrdila, že se bude stejně věnovat jednoho dne svému koníčku, psaní. Po tomto rozhovoru se manželé spolu

začnou dohadovat, co by kdyby, ohledně případného rozvodu. Samozřejmě v legraci. „Hádka“ je ukončena Danovou výzvou k tanci, přestože se zařekl, že tančit nebude.

Největší rozdíl je v pojetí luxusní restaurace, do které se pár chystá. Každá má zcela jiný koncept a na základě toho se poté odehrávají různá faux pas. Jako Češi jsme si přidali jedno faux pas, nebo spíše až ostudnou věc, které mělo být pravděpodobně vtipné, ale není tomu tak. Alespoň tedy mně nepřijde vtipné, že Helena ukradne malá mýdla z toalet v restauraci, není to správné. Po příchodu domů se v sitkomu Helena odebere pár s jasným a do očí bijícím úmyslem do ložnice. Takhle přímo většinou sexuální život Connerových prezentován není, bylo tomu tak pouze jedinkrát. Také se domnívám, že v této epizodě je nejlépe ukázáno, že opravdu patří do takzvané „working class“, nižší třídy a že to není zapříčiněno pouze nedostatkem ekonomického kapitálu, ale i ostatních forem kapitálu.³⁷

5.3.4 1x05 Radio days vs. 1x06 Hvězdy v éteru

„Den“ opět začíná ránem, snídání, děti se mezi sebou hádají. V kuchyni je puštěné rádio, kde moderátoři zrovna vyhláší soutěž o nejlepší původní písničku z tvorby posluchačů. Roseanne/Helena se nadchne a hned po Danově příchodu mu tuto novinu sdělí s tím, že by se mohl přihlásit. Dříve jí totiž skládal písně a hrál na kytaru. Nejprve to razantně odmítá, ale poté, co se dozví, že peněžní odměna je více než slušná a ještě k tomu by píseň hráli celý týden v rádiu, je nalomený. Nakonec souhlasí. V továrně kamarádky radí, jaká píseň by měla největší šanci na úspěch. Doma Dan našel v garáži své staré texty a konstatuje, že z toho není nic použitelné. Nakonec však naleznou starou báseň, kterou mu složila jeho žena a on se jí rozhodne zhudebnit. Mezitím než budou vyhlášeny výsledky, je vloženo několik jiných scén. Jedna, řekněme genderově nekorektní, se týká syna, který chce opravit kolo od táty, ten však nemá čas, tak mu ho chce spravit máma, on jí však odvětlí, že to mámy neumí. Bez problémů to však zvládne. Kamarádi Musilových si z nich také dělají legraci ohledně nadějí v soutěži, oni ve vítězství však pevně věří. Večer v den vyhlášení se celá rodina sejde u rádia a napjatě poslouchá. Zjistí, že soutěže se zúčastnili pouze čtyři interpreti, naděje tedy stoupá. Nakonec však skončí právě čtvrtí, Dan je velmi zklamaný. Rozveselí ho však děti, které ho poprosí, ať jim píseň zahraje, on tak učiní a všichni zpívají a tancují.

37 Tak jak jej popisuje Bourdieu. Více viz kapitola *Teoretická část*, podkapitola *Sociální třídy*.

V tomto díle se liší způsob, jakým vyberou starou báseň k zhudebnění. V Roseanne ji Dan najde a navrhne toto řešení sám. V Heleně je báseň nalezena náhodou při uklízení. Kolo, které chce D. J./ Marek opravit, je také jiné. D. J. si rozbije kolo u plastového nákladáku a Markovi z jízdního kola spadne řetěz.

5.3.5 1x06 Lovers Lanes vs. 1x07 Zápas

Při polední pauze se kolegyně v práci domlouvají, co podniknou v pátek večer. Jedním z návrhů je možnost jít tancovat do klubu, který je však pověstný klientelou z pochybného prostředí. Dalším návrhem, který do pléna nadhodila Roseanne/Helena, je jít si zahrát bowling. Nikomu se však moc nechce, protože to nebere vážně a ze všeho si dělá legraci. Zeptají se i svého šéfa, který flirtuje s Jackie/Klárrou a ona s ním. Když přislíbí účast, tak se rozhodnou jít i ostatní. Na bowling jdou společně s dospělými i děti, které se těší, že si zahrají na automatech. Při přípravách se Becky/Lucie nemůže rozhodnout, co si vezme na sebe. Rodiče se tomu podivují, protože i na její poměry se rozhoduje velmi dlouho. Prostřední dcera se prořekne a sdělí rodičům, že na bowlingu pracuje kluk, který se její sestře velmi líbí. Snaží se dozvědět víc a v podstatě ji vydírají. Na bowling jde také jedna kolegyně z práce, která si přinese vlastní boty a podivuje se, že ostatní je nemají. Podpoří ji šéf z práce, který si přinese nejen vlastní boty, ale i kouli. Před začátkem hry se vedoucí škádlí s Jackie/Klárrou a nakonec uzavrou sázku. Pokud vyhraje on, ona u něj stráví noc. Pokud vyhraje ona, on u ní stráví noc, ale tím, že jí umyje koupelnu a opraví kohoutek a topení. Hře vévodí Dan a šéf továrny, nejhůře na tom je Danova žena, která za celou hru shodí jen pár kuželek. V průběhu hry se jde Roseanne/Helena podívat na děti k hracím automatům. Zjišťuje, který kluk se líbí její dceři, ta před ní však uteče na záchod. Už doma ji totiž prosila, aby dělala, že ji nezná. Nakonec se to dozví od Darlene/Terezy, opět ji napůl vydírá, začne ji ztrapňovat před kamarády a nepřestane, dokud jí to neřekne. Po skončení Jackie/Klára uzná svou prohru a je nakloněna možnosti strávit večer se svým vedoucím, ten to však na poslední chvíli odmítne, že takhle to nechce. Zachová se jako velký charakter. Po příchodu domů Dan zjistí, že prošvihl zápas, na který se chtěl koukat. Začne zápasit se svou ženou a skončí v objetí.

Tato epizoda je v obou podáních téměř totožná. Menší odlišnost nastává pouze při objednávání nápojů a pochutin na bowlingu a také ve způsobu ztrapňování

prostřední dcery před kamarády. Roseanne tancuje a Helena si nasliní kapesník a začne Tereze utírat obličej.

5.3.6 1x07 The memory game vs. 1x08 Po letech

V ranní poště nalezne Dan dopis, který ho informuje o třídním srazu ze střední školy po patnácti letech. K dopisu je připojena žádost o zaslání fotografie do výročního alba. Dan se rozhodne objednat profesionálního fotografa. Děti jsou z toho nadšené, manželka však méně. V práci se potom zmíní o srazu a započne debata o královnách krásy a o holkách, které měly na střední vše. Do toho dojde na záchodě toaletní papír a ženy chtějí stávkovat, že jim vedení není schopné zajistit ani to. Průbojná Roseanne/Helena se zvedne a dojde pro něj na pánské záchody. Když z nich vychází, tak ji uvidí šéf a ze začátku to pro ni vypadá nepříjemně, nakonec se to však obrátí, jelikož ženy začnou skandovat, stávka, stávka. Toaletního papíru se jim vzápětí dostane. Další část dílu se opět odehrává v rodinném domě. Na návštěvu přijde Jackie/ Klára a s dětmi si prohlíží staré fotografie ze školy. Zkracují si tím čekání na fotografa. Narazí na fotografii jedné dívky, kterou neměla Roseanne/Helena ráda, její sestra se prořekne a sdělí jí, že s ní byl její muž na rande v době, kdy se na týden rozešli. Dan je konfrontován a musí říct po patnácti letech pravdu. Přes velkou hádku focení nakonec proběhne. Večer si to však manželé chtějí vyříkat, ze začátku to vypadá zle, ale nakonec se udobří a díl opět končí záběrem, kdy se objímají.

Zde jsou patrné kulturní odlišnosti mezi USA a ČR. V naší republice při studiu na střední škole není volena královna a také nemáme školní ročenky, proto je použito slovo album. Další rozdíl je při kompozici rodinné fotografie, rodina Connerových se fotí před krbem a rodina Musilových na gauči. Jejich špatná finanční situace je divákům připomenuta při shánění co nejlevnějšího fotografa.

5.3.7 1x08 Here´s to Good Friends vs. 1x05 Kalamita

Další díl, opět začíná ranním poslechem rádia. Tentokrát ho však s velkým očekáváním poslouchají děti. Venku totiž sněží a v rádiu hlásí, které školy jsou zavřeny. Jejich matka doufá, že jejich škola otevřená bude a dělá si legraci, že i kdyby měla za manžela zapřáhnout saně, tak do školy půjdou. Darlene/ Tereza doufá nejvíce, protože

má odevzdat referát zadaný na ten den a nemá ho napsaný. Když se dozví, že do školy opravdu půjdou, tak se snaží rychle něco o tématu zjistit. V továrně nefunguje topení a zaměstnanci pracují v bundách. Roseanne/Helena říká, že je taková zima, že když dávala ráno Danovi pusu, tak se jí k němu přilepil jazyk. Jackie/Klára jde za vedoucím s tím, že na večer koupila lístky na představení. On jí odmítne s omluvou, že mu přijela matka, lístky mu nechá. Kolegyně v práci Crystal/Marta nemá dobrý den, opustil ji přítel. Chtějí ji vzít večer ven, aby se vypovídala a přišla na jiné myšlenky, ona to však odmítá. Nechce jim kazit večer. Roseanne/Helena říká, že večer jí zkaží, když nepůjdou, protože jí bude každých pět minut volat a brečet do telefonu. Večer u Connerových/Musilových opravdu zvoní telefon a volá ubrečená Crystal/Marta, nakonec přeci jen jdou do hospody. Tam se Crystal/Marta vyzpovídává ze svých trápení a její kamarádky se jí snaží pomoci. Podle nich je totiž příliš hodná a začne chodit téměř s každým. Učí ji, jak mluvit s muži, aby ji přestali obtěžovat. Příliš se jim to ale nedaří. Mezi tím u nich doma všichni koukají na fotbal a nevěnují se svým povinnostem, mytí nádobí, věšení prádla a psaní úkolů. Prostřední dcera měla štěstí a její učitelka nepřišla do školy, tak má referát odevzdat až druhý den. Mezi tím do hospody přijde vedoucí z práce, který měl trávit večer s matkou, s jinou ženou. Jackie/Klára to naštvě a půjčí si od své sestry snubní prstýnek a udělá mu scénu, při které si hraje na jeho ženu. Ptá se ho, proč nepřišel už tři dny domů. A také mu sdělí, že dětem už chybí. Na tento popud druhá žena odejde a nakonec stráví zbytek večera spolu. Crystal/Klára se opije z růžových veverek. Když přijde Roseanne/Helena domů, tak se jí její dcera chlubí, že konečně dopsala práci do školy, ta jí s úsměvem na tváři řekne, že zítra rozhodně do školy nepůjde, že venku je hotová kalamita.

V tomto díle je patrný kulturní vliv zemí, ve kterých se sitkomy vysílaly. Referát, který má Darlene napsat, by měl pojednávat o paní, která sešila americkou vlajku. Tereza naopak píše o díle české velikánky Boženy Němcové a formou nemá být referát jako takový, ale čtenářský deník. Až nyní se také poprvé podíváme do oblíbeného podniku Connerových, do Vlčárny, která působí jako motorkářská hospoda s kulečnickem. A do Rodea, country clubu, kam rádi chodí Musilovi.

5.3.8 1x10 Saturday (Sobota) vs. 1x04 Sázka

Sobotní den tráví členové rodiny rozličně. Nejstarší dcera s tetou a rodinnou kamarádkou jdou nakupovat do obchodního centra. Prostřední dcera jde hrát fotbal do parku. Benjamínek si hraje po domě a v jeho okolí. Máma si „užívá“ soboty nejvíce, myje koupelnu a následně se pouští do sporáku. Dan se s kamarády věnuje kutilství a opravuje auto, které už nějakou chvíli není pojízdné. Jeho žena se mu posmívá a nevěří, že auto dokážou zprovoznit. Dan navrhne sázku. Pokud ve čtyři hodiny motor poběží, bude jeho manželka celou zimu odklízet sníh okolo baráku, a to každou zimu do konce svého života. Pokud by prohrál, musel by každý měsíc cítit sporák, taktéž do konce svého života. Nejlepší Danův kamarád mu s opravou vůbec nepomáhá, popíjí pivo a s nadšením mluví o Jackie/Kláře, která se mu velice líbí. Dan s druhým kamarádem, který záhy odchází domů plnit domácí práce, si z něj dělají legraci, že ženám vůbec nerozumí, protože stále bydlí u matky. Těsně před čtvrtou se jde Roseanne/Helena se svou sestrou podívat na muže, jak jsou na tom s opravou auta. Nestíhají. Dan je na vše sám, protože zůstavivší kamarád flirtuje s jeho švagrovou a ze začátku i úspěšně, dokud nezačne mluvit o prohlížení jejího motoru a ať ho nechá nakouknout pod její kapotu. To jí samozřejmě urazí a znechutí zároveň. Dan je našťvaný. Nejen, že prohrál sázku, ale zdá se, že jeho kamarád má zlomené srdce, dává to za vinu své švagrové, že to udělala naschvál. To však není pravda. Večer, těsně před půlnocí se podaří Danovi motor zprovoznit.

V seriálech se liší vozidlo (nákladňák a multikára³⁸), které má Dan opravit, aby vyhrál sázku. A také místo (příjezdová cesta, garáž), kde jej opravuje. Občerstvení, které Roseanne/Helena donesla mužům je také rozdílné. Roseanne přinesla brambůrky a popcorn a Helena jim namazal několik krajíců chleba. Dále je také odlišný sport, který jde hrát prostřední dcera do parku. Jedná se sice o fotbal, v jednom případě však jde o americký fotbal a podruhé o kopanou. Závěr epizody je jiný v míře projevování „náklonnosti“ mezi manželským párem. Roseanne s Danem sedí na sedadlech v autě a vzpomínají, jaké to bylo, když jezdili do letního kina. Nakonec se pouze obejmou a políbí. Kdežto Helena s Danem leží ve stanu postaveném na korbě multikáry a vzpomínají na stanování v dřívějších dobách. Zde však díl končí záběrem na zmítající

se osoby ve stanu a Helena pronáší slova: „Ty divochu!“ a směje se. Opět je v české verzi více ukázaná sexualita.

5.3.9 1x12 The Monday Thru Friday Show vs. 1x10 Líbánky

Benjamínek rodiny si prohlíží rodinné album a ptá se táty, kdo to je na fotografii. Ten řekne, že on, syn mu ale nevěří, že vypadá nějak mladě. Nejstarší dcera si pouští nahlas hudbu a druhá dcera přijde unavená ze své nové brigády, roznášení novin a říká, že potřebuje dovolenou. Na to reaguje její máma, že ona potřebuje volno, že neměla dovolenou od svatby. Dan jí připomene jejich líbánky, ovšem podle ní to žádné líbánky nebyly, víkend na houseboatu u bratrance za ně rozhodně nepovažuje. Domluví se na příští měsíc, že pojedou po patnácti letech na pořádné líbánky. Každý má vybrat dle nejlepšího vědomí a svědomí romantické místo a následně jedno z nich vyberou. Danův návrh je jet do chaty nedaleko jezera se stylovým vybavením, včetně kuchyně. To se však Roseanne/Heleně nelíbí, představuje si romantické líbánky zcela jinak. Její představa se odráží v letáku romantického hotelu, který předloží svému manželovi, to se zas nelíbí jemu. Dohadují se, ale neshodnou se. Mezi tím se Darlene/Tereza potýká se svou brigádou, moc se jí to však nedaří. Neustále jí volají nespokojení zákazníci a po několika dnech dostane výpověď. Její sestra řeší dilema, pitvat či nepitvat žábu na praktikách z biologie. Sama je zásadně proti, absolutně se jí to přičí, ale když to neudělá, dostane na vysvědčení za tří a doposud měla samé jedničky. Máma jí v jejím rozhodnutí podporuje, pokud cítí, že je správné žábu nepitvat, tak ať to nedělá. Becky/Lucie se postaví učitelí a žábu odmítne pitvat, dostane trojku na vysvědčení a její rodiče jsou na ni hrdí. Problém s místem líbánek vyřeší za manželský pár Jackie/Klára. Oznámi jim, že se kvůli tomu hádají už patnáct let a minimálně dalších patnáct budou, pokud s tím ona něco neudělá. Proto zamluvila pokoje v zařízení s programem pro děti na celý víkend a manželé si užijí líbánky doma, sami bez dětí. Děti jsou nadšené, jejich rodiče už méně. Po odjezdu dětí, připraví Roseanne/Helena večeři při svíčkách, šampaňské, romantickou hudbu a dokonce zvuk bublajícího potůčku i vodopádu (slabý nebo tenký proud vody z kohoutku). Večeře končí stříkáním šampaňského a vody jeden na druhého.

38 Na prvním místě je vždy fakt vztahující se k Roseanne, na druhém potom k Heleně. Pokud tedy neuvedu jinak.

Při snaze domluvit se na místě, které by vyhovovalo oběma, Dan navrhoval horský srub u jezera s možností lovu a rybolovu, Roseanne naopak přišla s romantickým pobytem v luxusním hotelu na Floridě. Jejich „čeští dvojníci“ zvolili horskou chatu Borůvka nedaleko jezera s možností rybolovu a taktéž romantický hotel, tentokrát v Českém Krumlově. Jak jsme již zmínili, nakonec ani jedna varianta nebyla realizována. Jackie/Klára se rozhodla do situace vložit a zamluvila pro sebe a pro děti víkend v zábavním parku Kouzelný svět / v aquaparku. Konec epizody je opět rozdílný. V obou případech se páry navzájem polévají šampaňským a vodou. U Roseanne se jedná o závěrečnou scénu, ovšem u Heleny nikoli. Po „vodním“ souboji se pár vydává směrem k ložnici, zase.

6. Obraz sociální třídy a s ním spojeného životního stylu v sitkomech Roseanne a Helena

Obecně je zařazení do určitého typu sociální třídy poměrně problematické. Existuje několik rovin, podle kterých tak lze učinit. Podle zjištění, která prezentuje Marta Kolářová ve svém příspěvku na Sociowebu, lidé sami sebe zařazují do sociálních tříd podle příjmů a výdajů, pozice v zaměstnání. Samotné vzdělání není považováno za určující, spíše vzdělání spojené s uplatněním na pracovním trhu. (Socioweb) Tento fakt nás může utvrdit, že určující je především ekonomický kapitál. Dle mého názoru tomu tak však není, přestože zastává nemalou část v mozaice, díky které můžeme, alespoň přibližně, zařadit jedince do určitých sociálních tříd. Já se nejvíce přikláním k teorii Pierra Bourdieho³⁹. Tedy, že naše místo ve společnosti, a tedy i příslušnost k jednotlivým třídám, je určována za pomoci čtyř druhů kapitálu, ekonomického, kulturního, sociálního a symbolického. Mimo tyto kapitály při sociální stratifikaci hrají také důležitou roli pojmy habitus a sociální pole. Na základě této teorie se pokusím popsat příslušnost rodiny prezentované v sitkomech k jedné z ustálených sociálních tříd.

Tvůrci sitkomu je rodina označována za příslušníky takzvané „working class“, tedy pracující třídy⁴⁰. Co je pro ni však typické, čím se vyznačuje? Obecně lze říci, že zástupci „working class“ jsou ti, kteří pracují manuálně s nízkou či téměř žádnou odborností, dostává se jim většinou pouze základního vzdělání, maximálně jsou absolventi středních škol a s těmito faktory je spojena i nepříznivá finanční situace. Nyní bych však ráda popsala jednotlivé kapitály P. Bourdieho, respektive jak jsou zastoupeny v mnou porovnávaných sitkomech. Ekonomický kapitál rodiny není nikterak velký. Sice žijí v plně vybaveném rodinném domě, ale jinak se v podstatě potýkají s chudobou. Nevydělávají dostatečné množství peněz na to, aby mohli platit složenky v řádném termínu. Mohou si dovolit pouze nezbytné minimum, pokud si dopřejí nějaké nadbytečné statky, je to pouze výjimečně a většinou z nečekaně získaných peněz. Často také na účet své finanční situace žertují, až se zdá, že se nejedná o nijak závažný problém. Věřím však, že v reálném životě by tak lehkovážně nesměšleli. Objektivní kulturní kapitál je zastoupen průměrným vybavením domácnosti, telefon, pračka, televize, rádio, dekorativními předměty kýčovitého rázu. Ani v jednom

39 Tuto teorii podrobněji popisují v teoretické části mé práce.

z případů jsem nezaznamenala v domě knihovnu, která by mohla být považována za symbol vzdělanosti, což se již pojí s kulturním kapitálem v inkorporovaném a institucionálním stavu. V tomto ohledu je na tom nejlépe nejstarší dcera, která je premiantkou, ostatní členové rodiny příliš znalostí nemají. Její školní úspěchy jsou považovány za něco výjimečného, naopak průměrnost až podprůměrnost prostřední dcery není nijak unikátní, dle jejich názorů. Nejvyšším institucionálním kulturním kapitálem rodiny je středoškolské vysvědčení obou rodičů. Sociálním kapitálem rodina také neoplývá. Kdyby tomu tak bylo, zjednodušilo by to pravděpodobně i otázku nezaměstnanosti otce rodiny. Myslím si, že tak jak jsou postavy prezentovány, nemají žádný symbolický status, a jestli, tak pouze velmi malý. Díl, který nejlépe vykresluje spojení všech kapitálů dohromady, nese název Rozvod.⁴¹

Pokud chápeme habitus, zjednodušeně řečeno, jako přirozenou sebereprezentaci určenou příslušností k určité sociální skupině či třídě, tak jej můžeme spojit s životním stylem osob, stejně jako jednotlivé kapitály. Za životní styl považuji preferované vzorce chování, způsob výchovy, oblíbené potraviny, hudbu, sport, trávení volného času apod. Jaký životní styl je tedy typický pro hrdiny z „našich“ sitcomů?

Zmíním nejprve vzorce chování, které se dle mého názoru vyskytují nejčastěji. Jedná se o zlehčování situací, jejich zesměšňování, což jde samozřejmě ruku v ruce s tím, že se jedná o situační komedii. Dále je to například částečná nezodpovědnost, nebo také laxnost, se kterou někdy rodiče přistupují k výchově dětí. Nejsou důslední a navzájem si podřívají autoritu. Pokud se zaměříme na spotřební zboží, můžeme říci, že styl oblékání odpovídá průměru, nejedná se o žádné drahé kousky, ale spíše o kusy z výprodeje. V jednom z dílů se Jackie dokonce chlubí tím, že nic nekoupila za plnou cenu. S potravinami je to podobné, většinou vidíme, jak se v kuchyni vaří omáčka s těstovinami, konzervy a tak různě. Jen občas si členové rodiny dopřejí nějakou tu dobrotu, vždy to je k velmi zvláštní příležitosti, nebo za „odměnu“. Velmi zřídka také zajdou na jídlo do restaurace. Svůj volný čas tráví členové rodiny většinou různě. Řekněme, že nejkulturněji ho tráví nejstarší dcera, která se snaží udržet si status nejlepší žákyně ve třídě a často se vzdělává. Mimo to také telefonuje a chodí ven se svými

40 V českém jazyce se výraz pracující třída používá jen zřídka. Můžeme zaznamenat spíše označení nižší třída.

41 Podrobnější popis této epizody se nachází v předešlé kapitole.

kamarády a přítelem. Prostřední dcera většinu svého volného času aktivně, ale i pasivně sportuje. Syn si jen hraje a zlobí, rodiče ho nijak záměrně nestimulují pro jeho další vývoj. Dan se dříve věnoval muzice, nyní je jeho koníčkem kutilství a sledování sportovních přenosů. Obě tyto záliby spojuje jedna věc, a sice že u nich lze pít pivo, které si s chutí dopřeje, ráno, v poledne i večer. Zatím každý člen měl alespoň nějakou oblíbenou činnost, kterou mohl vykonávat ve svém volném čase pro svoji potěchu. U Roseanne a Heleny nic takového nenajdeme, ty se věnují pouze domácnosti, dětem, mužům a práci. Pouze jedinkrát můžeme vidět, jak si něco píše do poznámkového bloku. Jedná se o pokus splnit si dávný sen, stát se spisovatelkou. V dalším díle o tom už není ani zmínka.

Pokud shrnu životní styl Connerových/Musilových a také jejich jednotlivé kapitály, tak takhle podobně si představuji zástupce nižší třídy. Vše se snaží získat co nejlevněji, oblečení, potraviny, jídlo v restauraci, služby fotografa, zkrátka vše. Nemají téměř žádné zájmy, a pokud ano, nejsou příliš ušlechtilé. Jediná činnost, které se účastní celá rodina, je sledování televize. Nečtou si, nechodí do divadla, do muzeí, na výstavy apod. Nevzdělávají se dále, nesnaží se o svůj posun v sociální stratifikaci. V podstatě jsou smířeni, a i šťastni s tím, co mají.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na komplexní komparaci sitcomů *Roseanne* a *Helena* v zastoupení několika dílů z prvních sérií. Zároveň jsem také svůj pohled upírala na vyobrazení, prezentování, určité sociální třídy a životního stylu uvnitř zmíněných sitcomů. Při své práci jsem využívala kvalitativní metody výzkumu, především tedy kvalitativní obsahovou analýzu. Stejně jako téměř všechny interpretace obsahů zkoumané za pomoci kvalitativních metod i má práce je z velké části subjektivní. Na základě výzkumu jsem došla k zjištění, že ač jsou sitcomy natočeny podle stejné předlohy, existuje v nich velmi mnoho odlišného. „Stavební struktura“ je stejná, ale rozdílů je mnoho. Tento fakt je zapříčiněn především časovým, geografickým a kulturním posunem zázemí publika, pro které byly pořady natáčeny, ale i posunem tvůrců a nutnost přizpůsobit se dnešní době. Diference jsem objevila ve vybavení i zařazení domu, oblíbené restaurace i práce. Dále také ve vzezření hlavních postav, především u těch ženských. Jsou si typově postavou natolik vzdálené, že některé původní vtipy nemohly být použity. Rozdílně byla také prezentována sexualita a sexuální napětí mezi manžely. Zatímco v americké verzi byly tyto situace decentní, v české verzi je více než jasné, že během chvíle dojde mezi rodiči k sexu. Otevřenost *Heleny* mě poněkud překvapila. Dále jsem se věnovala „přirazení“ seriálových rodin do nižší třídy na žebříčku sociální stratifikace. Na základě Bourdieho teorie jsem popsala příslušné atributy rodiny patřící k jednotlivým kapitálům a následně jsem také přiblížila jejich životní styl. (Šubrt, Balon, 2010, str. 172-180) Došla jsem k závěru, že rodiny opravdu patří do nižší třídy. Nesnaží se z této třídy nijak vymanit, přestože si na svoje postavení ve společnosti neustále stěžují. Jsou navenek nespokojeni, především s finanční stranou situace. Uvnitř jsou však smířeni se svým osudem a svým způsobem i šťastni.

Summary

In my thesis I focused on complex comparison between sitcoms Roseanne and Helena. For this I used few episodes from first series of both sitcoms. I also had my sight fixed on the representation and presentation of certain social classes and lifestyles within these sitcoms. I used qualitative research methods for my work, mainly qualitative content analysis. Same as almost all interpretations contents examined with the help of qualitative methods, my work is largely subjective. Based on my research I found that there are many distinctions amongst the sitcoms, even though they are filmed on the same pattern. „Base structure“ is the same, but there are many differences. This fact is caused mainly by time, geographical and cultural drift within the background of audience for which these sitcoms were made and also by the drift within the creators and therefore the need for adaptation to present days. I found differences in equipment and fittings in the house, favorite restaurant and office. Also appearance of main characters, especially the female ones, was different. Types of the characters in Helena are so different from the ones in Roseanne that some of the gags could not be used. There was also distinction between presentation of sexuality and sexual tension within the married couple. While these situations were decent in the US version, in Czech representation is more than obvious parents will have sex. I was surprised by openness of Helena. Next I was focused on the „classification“ of lower-class families in the ladder of social stratification in both sitcoms. Based on Bourdieu's theory, I described the relevant attributes of family belonging to particular capitals and then I described their life style. My conclusion is that families really belong to the lower-class. Despite their permanent complains about their position in society they do not try to change their status. They seem to be unhappy, especially with the financial side of situation. But inside they are settled with their fate and in certain way even happy.

Použitá literatura

Knihy:

BERGSON, Henri. *Smích*. Vyd. 1. Překlad Eva Majorová, Ladislav Major. Praha: Naše vojsko, 1993, 91 s. ISBN 80-206-0404-9.

BIGNELL, Jonathan. *An Introduction to Television Studies*. 2. edice. New York: Routledge, 2008. ISBN13: 978-0-415-41918-5.

DUFFKOVÁ, Jana, URBAN, Lukáš a DUBSKÝ, Josef. *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 237 s. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-123-6.

GERSHMAN, Suzy. *Velká kniha o seriálu M*A*S*H: 110 barevných fotografií : obsahuje 251 epizod*. 1. vyd. Překlad Zuzana Coufalová, Hana Březáková. Praha: Talpress, 1995, 233 s. ISBN 80-856-0991-6.

LANDAY, Lori. *I love Lucy*. Detroit: Wayne State University Press, c2010, x, 119 p. Contemporary approaches to film and television series. ISBN 978-081-4332-610.

MILLS, Brett. *Television sitcom*. GB: British film institution, 2008. ISBN 978-1844570881.

MOC, Jiří. *Seriály od A do Z: lexikon českých seriálů*. Vyd. 1. Praha: Česká televize, 2009, 293 s. Edice České televize. ISBN 978-80-7404-036-8.

SLUNČÍK, Václav. *Sitcom: vývoj a realizace*. 1. vyd. Praha: NAMU, 2010. ISBN 978-80-7331-192-6.

STRAUSS, Anselm L. a CORBIN, Juliet. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Vyd. 1. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. 196 s. SCAN; 2. ISBN 80-85834-60-X.

ŠAFR, Jiří. *Životní styl a sociální třídy: vytváření symbolické kulturní hranice diferenciací vkusu spotřeby*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2008, 165 s. Sociologické disertace. ISBN 978-807-3301-545.

ŠUBRT, Jiří a BALON, Jan. *Soudobá sociologická teorie*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 232 s. Sociologie. ISBN 978-80-247-2457-7.

TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. 293 s. ISBN 978-80-7367-683-4.

VÁVRA, Jan. *Moc a nemoc televize Nova: svědectví o lidech a jejich ambicích*. V českém jazyce vyd. 1. Praha: Prostor, 2013. 179 s., 56 s. obr. příl. ISBN 978-80-7260-282-7.

ZDEŇKOVÁ, Marie et al. *Základní pojmy divadla: teatrologický slovník*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. 348 s. ISBN 80-7277-194-9.

Elektronické zdroje:

Absolutely Fabulous. In: *British Comedy Guide* [online]. © 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: http://www.comedy.co.uk/guide/tv/absolutely_fabulous/

BERMAN, Garry. *Best of the Britcoms: from Fawlty Towers to The office* [online]. Rev. ed. Lanham: Taylor Trade Pub., 2011, xix, 169 p. [cit. 2013-04-11]. ISBN 978-158-9795-266. Dostupné z: google books

Comeback [online]. © 2012 [cit. 2014-05-15]. Dostupné z: <http://comeback.nova.cz/>

KOLÁŘOVÁ, Marta. Podle čeho lidé poznají zařazení do sociální třídy?. In: *SOCIOweb: Sociologický webzín* [online]. 2008 [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=311&lst=103>

Magazín 20 let Nova. In: *Www.scribd.com* [online]. © 2014 [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: <http://www.scribd.com/doc/202796340/Magazin-20-Let-Nova>

Modern family [online]. 2012 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.modernfamily.cz/>

Official sites for "I Dream of Jeannie". In: *IMDb* [online]. 1999 [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt0058815/officialsites>

Official sites for "Zenatý se závazky". *IMDb* [online]. © 1990-2013 [cit. 2013-05-17]. Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt0092400/officialsites>

STAFFORD, Roy. TV Sitcoms and Gender: Notes to support Pictureville Event February 2004. In: *Mediaculture-online* [online]. 2004 [cit. 2013-05-23]. Dostupné z: http://www.mediaculture-online.de/fileadmin/bibliothek/stafford_sitcoms/stafford_sitcoms.pdf

The Dad's Army: Appreciation society [online]. 16. 12. 2012 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.dadsarmy.co.uk/>

The IT Crowd. In: *British Comedy Guide* [online]. © 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z: http://www.comedy.co.uk/guide/tv/the_it_crowd/

Roseanne. In: *IMDb - Movies, TV and Celebrities* [online]. © 1990-2014 [cit. 2014-05-11]. Dostupné z: <http://www.imdb.com/title/tt0094540/>

Steptoe and son. *Www.bbc.co.uk* [online]. [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/comedy/steptoeandson/index.shtml>

Seznam příloh

Příloha č. 1: Rodina Connerových (fotografie)

Příloha č. 2: Rodina Musilových (fotografie)

Přílohy

Příloha č. 1: Rodina Connerových (fotografie)

Z leva: Jackie, Becky, Darlene, Roseanne, D. J. a Dan

Příloha č. 2: Rodina Musilových (fotografie)

Z leva: Lucie, Dan, Klára, Marek, Helena a Tereza